

**ΕΣΔι, Σεμινάριο επιμόρφωσης δικαστικών λειτουργών της
23^{ης}-24^{ης} Ιουνίου 2016**

ΘΕΜΑ: Η έφεση μετά τον ν. 4335/2015

Εισηγήτρια: Ευδοξία Κιουππίδου- Στρατουδάκη, Εφέτης

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ

- 1) Εισαγωγή
- 2) Η τροποποίηση της παρ. 3 του άρθρου 495 ΚΠολΔ (υποχρέωση κατάθεσης παραβόλου επί ασκήσεως εφέσεως)
- 3) Η έφεση κατά παραπεμπτικών αποφάσεων
- 4) Η προθεσμία κλητεύσεως
- 5) Η κατάργηση της δυνατότητας άσκησης κύριας παρεμβάσεως στην κατ'έφεση δίκη
- 6) Η νέα καταχρηστική προθεσμία άσκησης έφεσης στην περίπτωση μη επίδοσης της εκκαλουμένης- Ζητήματα διαχρονικού δικαίου
- 7) Η προβολή νέων πραγματικών ισχυρισμών στην κατ'έφεση δίκη
- 8) Η διαφορετική διαδικασία στους δύο βαθμούς δικαιοδοσίας όταν ο εκκαλών δικάσθηκε ερήμην στον πρώτο βαθμό
- 9) Επίλογος

1) Εισαγωγή

Οι τροποποιήσεις που επέφερε ο νόμος 4335/2015 στο δίκαιο που διέπει το ένδικο μέσο της έφεσης είναι, τουλάχιστον κατ'έκταση, περιορισμένες. Αυτό όμως δεν σημαίνει αναγκαίως ότι στερούνται συνεπειών, η σημασία των οποίων πρέπει να ερευνηθεί και να αξιολογηθεί. Οι κυριότερες από τις παραπάνω τροποποιήσεις είναι αυτή της συρρίκνωσης της καταχρηστικής προθεσμίας προς άσκηση της εφέσεως όταν δεν έχει επιδοθεί η εκκαλουμένη απόφαση και η αναφερόμενη στους χαρακτηριζόμενους ως προνομιακούς ισχυρισμούς, η έρευνα των οποίων μεταφέρεται κατά κύριο λόγο στα δευτεροβάθμια δικαστήρια.

2) Η τροποποίηση της παρ. 3 του άρθρου 495 ΚΠολΔ (υποχρέωση κατάθεσης παραβόλου επί ασκήσεως εφέσεως)

Οι προβλέψεις του άρθρου 495 ως προς τον τρόπο ασκήσεως του ένδικου μέσου της εφέσεως παραμένουν ως είχαν, το δε παράβολο που πρέπει να κατατεθεί συνεχίζει να ανέρχεται σε 200 ευρώ. Η υποχρέωση κατάθεσης παραβόλου¹ συνεχίζει να μην υφίσταται για τις εργατικές διαφορές του νέου άρθρου 614 παρ. 3, για τις διαφορές από αμοιβές της παραγράφου 5 του ίδιου άρθρου και για τις οικογενειακού δικαίου διαφορές τις αναφερόμενες σε καταβολή διατροφής, στην άσκηση της γονικής μέριμνας, στη ρύθμιση της χρήσης της οικογενειακής στέγης κλπ, όπως αυτές απαριθμούνται στην παράγραφο 3 του άρθρου 592. Στην παράγραφο όμως 3 του άρθρου 495 επήλθε με τον νόμο 4335/2015 μία διαφοροποίηση, στην οποία δε φαίνεται να δόθηκε μέχρι σήμερα η σημασία που της αρμόζει: Στις διαφορές για τις οποίες δεν απαιτείται η κατάθεση παραβόλου προστέθηκε και μία ακόμη κατηγορία υποθέσεων: Οι γαμικές διαφορές της παραγράφου 1 του άρθρου 592 αρ. 1, δηλαδή οι διαφορές διαζυγίων, ακύρωσης γάμου, αναγνώρισης ύπαρξης ή ανυπαρξίας γάμου κλπ. Για τις συγκεκριμένες διαφορές δεν προβλεπόταν απαλλαγή από την υποχρέωση καταβολής παραβόλου, σύμφωνα με την αντίστοιχη παρ. 4 του άρθρου 495, όπως αυτή είχε προστεθεί με το άρθρο 12 παρ. 2 του ν. 4055/2012 και ίσχυε μέχρι τις 31-12-2015². Στην αιτιολογική έκθεση του νέου νόμου 4335/2015 δεν επισημαίνεται ο,τιδήποτε σχετικό με αυτή τη μεταβολή. Αναφέρεται μόνον ότι στο ανωτέρω άρθρο γίνονται οι κατάλληλες προσαρμογές στην αρίθμηση. Ανεξαρτήτως όμως της έλλειψης αιτιολογίας για την επελθούσα προσθήκη στις εξαιρέσεις, που γεννά ενδεχομένως και αμφιβολίες ως προς το αν αυτή ήταν σκοπούμενη ή αν εμφιλοχώρησε εκ παραδρομής κατά την παράθεση των σχετικών άρθρων³, η σχετική διάταξη έχει ήδη αρχίσει να ισχύει και η σημασία της είναι πρόδηλη ενόψει του μεγάλου όγκου των υποθέσεων στις οποίες αναφέρεται, αφού περιλαμβάνει τα διαζύγια, που αποτελούν σοβαρό μέρος της δικαστικής ύλης. Σε κάθε περίπτωση, αμφιβολίες μπορούν να εκφραστούν ως προς την ορθότητα της νέας εξαίρεσης από την υποχρέωση καταβολής παραβόλου. Παρότι η ευαισθησία του νομοθέτη έναντι του θεσμού του γάμου και του τρόπου λύσης του είναι κατανοητή, γνωστό είναι επίσης ότι στις παραπάνω υποθέσεις οι διάδικοι εμφορούνται από εμπάθεια, που συχνά οδηγεί σε στρεψόδικη συμπεριφορά, η διευκόλυνση δε άσκησης ένδικων μέσων δια της απαλλαγής τους από την καταβολή παραβόλου δεν φαίνεται δικαιολογημένη.

¹ και όχι μόνο για το παραδεκτό της εφέσεως, αλλά και για τα ένδικα μέσα της αναιρέσεως και της αναψηλαφήσεως, κατά τις οριζόμενες στο άρθρο 495 παρ. 3 διακρίσεις

² εκεί προβλεπόταν εξαίρεση μόνο για τις διαφορές των άρθρων 663, 677 και 681 Β, όπως αυτά ίσχυαν πριν την τροποποίηση

³ εφόσον δεν γίνεται ειδική μνεία στα αντικείμενα των εξαιρούμενων διαφορών αλλά απλή παραπομπή σε άλλα άρθρα ειδικών διαδικασιών

Μικρότερης πρακτικής σημασίας, ενόψει του μικρού αριθμού των σχετικών υποθέσεων, είναι η μεταβολή που επέρχεται στην ίδια παράγραφο του άρθρου 495 με βάση τις παραπομπές στις νέες διατάξεις, σύμφωνα με την οποία αποκλείονται πλέον από τις εξαιρέσεις υποχρέωσης καταβολής παραβόλου οι διαφορές: α) επαγγελματιών ή βιοτεχνών μεταξύ τους ή μεταξύ αυτών και των πελατών τους από την παροχή εργασίας ή ειδών που αυτοί κατασκεύασαν και β) μεταξύ οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης και των ασφαλισμένων στους οργανισμούς αυτούς ή των διαδόχων τους ή εκείνων που κατά νόμο έχουν δικαιώματα από την ασφαλιστική σχέση. Ο αμέσως παραπάνω αποκλεισμός επέρχεται διότι η νέα διάταξη παραπέμπει μόνο στις παραγράφους 3 και 5 του νέου άρθρου 614 και όχι στην παράγραφο 4 αυτού, που αναφέρεται στις συγκεκριμένες διαφορές, ενώ το (παλαιό) άρθρο 663, στο οποίο παρέπεμπε γενικώς το άρθρο 495 παρ. 4 υπό την προηγούμενη του μορφή, περιελάμβανε και τις συγκεκριμένες διαφορές στις παραγράφους 3 και 4.

Κατά τα λοιπά το πρώτο εδάφιο της τελευταίας παραγράφου του άρθρου 495, η οποία απλώς αναριθμήθηκε σε παράγραφο 3⁴, παραμένει αμετάβλητο. Επομένως, ως προς την υποχρέωση κατάθεσης του παραβόλου για την άσκηση εφέσεως, εξακολουθεί να ισχύει η διαμορφωθείσα νομολογιακώς ερμηνεία, σύμφωνα με την οποία η μεταγενέστερη, μέχρι τη συζήτηση της εφέσεως, προσκομιδή του, δεν καθιστά το ένδικο μέσο απαράδεκτο⁵.

3) Η έφεση κατά παραπεμπτικών αποφάσεων

Το άρθρο 513 ΚΠολΔ παρέμεινε αναλλοίωτο. Αυτό εξακολουθεί να προβλέπει στην παρ. 1 περ. α' ότι σε έφεση υπόκεινται οι εκδιδόμενες σε πρώτο βαθμό αποφάσεις που παραπέμπουν την υπόθεση στο αρμόδιο δικαστήριο λόγω αναρμοδιότητας του δικαστηρίου στο οποίο έχει εισαχθεί αρχικώς η υπόθεση. Στη διάταξη δεν διατυπώνεται επιφύλαξη ως προς τα οριζόμενα με το νέο άρθρο 47, το οποίο πλέον προβλέπει πως δεν προσβάλλεται με ένδικο μέσο απόφαση κατώτερου δικαστηρίου που παραπέμπει την υπόθεση σε ανώτερο. Στην αιτιολογική έκθεση αναφέρεται ότι η ανωτέρω διάταξη αποσκοπεί στην οικονομία της δίκης και στην αποφυγή παρέλκυσής της (δια της ασκήσεως ένδικων μέσων), αφού το ανώτερο δικαστήριο διαθέτει ως τέτοιο τα εχέγγυα ορθής δικαστικής κρίσης. Προδήλως δε ο νεότερος νομοθέτης θεώρησε, ενόψει της διατύπωσης που ακολούθησε στο νέο άρθρο 47, η οποία αναφέρεται σε ανάλογη εφαρμογή του πρώτου εδαφίου του, πως η νέα ρύθμιση τελεί σε αρμονία με την προϋπάρχουσα και διατηρούμενη πρόβλεψη ότι απόφαση πολυμελούς ή μονομελούς πρωτοδικείου δεν προσβάλλεται με

⁴ από παράγραφος 4, ενόψει της κατάργησης της παρ. 3 του ίδιου άρθρου υπό την προϊσχύσασα μορφή του

⁵ ΑΠ 341/2015 ΕΠολΔ 2015. 220· ΜΕφίλων 108/2014 ΕΠολΔ 2015.249

ένδικο μέσο για τον λόγο ότι η υπόθεση ανήκει στην αρμοδιότητα κατώτερου δικαστηρίου. Στη νέα ρύθμιση του άρθρου 47 μπορεί να ασκηθεί εύλογη κριτική, διότι αυτή ενδέχεται να αυξήσει τις παραπομπές υποθέσεων από κατώτερα δικαστήρια σε ανώτερα. Η νέα διάταξη μπορεί να έχει ως συνέπεια τη μείωση των ενδοιασμών για τέτοιες παραπομπές ακόμη κι αν οι αμφιβολίες ως προς την αρμοδιότητα είναι ελάχιστες, αφού η ταλαιπωρία των διαδίκων εξαιτίας τους δεν θα είναι ιδιαίτερα σημαντική (όπως όταν ήταν ενδεχόμενο να ασκηθεί ένδικο μέσο με πιθανότητα παραδοχής του και επαναφοράς της υπόθεσης ενώπιον του παραπέμπαντος δικαστηρίου). Ανεξαρτήτως αυτών όμως η συγκεκριμένη επιλογή συμπλέει με τη διεθνώς τείνουσα να επικρατήσει τάση του περιορισμού του δικαιώματος προσβολής με έφεση ορισμένων πρωτόδικων αποφάσεων με βάση συγκεκριμένα σαφώς οριζόμενα στο νόμο κριτήρια, η οποία αποσκοπεί στην επιτάχυνση της διαδικασίας⁶. Μετά απ' αυτά καθίσταται σαφές ότι η μη εκφρασθείσα στο άρθρο 527 επιφύλαξη του νομοθέτη ως προς την εφαρμογή της σχετικής διάταξης του άρθρου 47, οφείλεται σε αβλεψία. Επομένως σε έφεση συνεχίζουν μεν να υπόκεινται οι παραπεμπτικές αποφάσεις, με την εξαίρεση όμως πλέον εκείνων που παραπέμπουν την υπόθεση από κατώτερο σε ανώτερο δικαστήριο.

4) Η προθεσμία κλητεύσεως

Με την αντικατάσταση της παραγράφου 2 του άρθρου 498⁷ μεταβλήθηκε η προθεσμία κλητεύσεως των διαδίκων για τη συζήτηση ένδικων μέσων. Αυτή ορίσθηκε σε τριάντα ημέρες όταν ο διάδικος που καλείται έχει γνωστή κατοικία ή διαμονή στην ημεδαπή και σε εξήντα ημέρες αν αυτός είναι κάτοικος αλλοδαπής ή άγνωστης διαμονής, αντί των εξήντα και ενενήντα ημερών αντιστοίχως που ίσχυαν κατά την αμέσως προγενέστερη ρύθμιση. Σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση του ν. 4335/2015 η συγκεκριμένη τροποποίηση έγινε προς εναρμόνιση με τις αντίστοιχες νέες προθεσμίες του άρθρου 228⁸ και οι νέες προθεσμίες θεωρήθηκαν επαρκείς, λαμβανομένου υπόψη ότι, ακόμα και στην περίπτωση εφέσεως κατά αποφάσεως που εκδόθηκε ερήμην στον πρώτο βαθμό, οι προτάσεις κατατίθενται έως την έναρξη της συζήτησης. Η νέα ρύθμιση παρίσταται εύλογη ενόψει και του ότι για τη συζήτηση της έφεσης ακολουθούνται σε μεγάλο βαθμό οι διατάξεις για τις ειδικές διαδικασίες, όπως θα αναλυθεί και παρακάτω.

⁶ βλ. ως προς αυτή την τάση: Μακρίδου «Η πολιτική δίκη σε κρίσιμη καμπή» στον τόμο «Η πολιτική δίκη σε κρίσιμη καμπή», Επιστ. Συμπόσιο προς τιμήν του Καθηγ. Νικ. Νίκα, σελ. 8

⁷ με το άρθρο 1 άρθρο 3^ο ν. 4335/2015

⁸ το οποίο επίσης προέβλεπε προθεσμίες 60 και 90 ημερών αντιστοίχως στην προηγούμενή του μορφή

4) Η κατάργηση της δυνατότητας άσκησης κύριας παρεμβάσεως στην κατ'έφεση δίκη

Σύμφωνα με το νέο άρθρο 79, προβλέπεται δυνατότητα άσκησης κύριας παρεμβάσεως (όταν τρίτος αντιποιείται ολόκληρο ή ένα μέρος από το αντικείμενο της δίκης) μόνο στον πρώτο βαθμό, σε αντίθεση με το προγενέστερο δίκαιο που παρείχε δυνατότητα τέτοιας παρέμβασης σε κάθε στάση της πρωτοβάθμιας ή της δευτεροβάθμιας διαδικασίας. Η πρόσθετη παρέμβαση εξακολουθεί να μπορεί να ασκηθεί μέχρι την έκδοση αμετάκλητης απόφασης κατ'άρθρο 80 ΚΠολΔ, που παρέμεινε αμετάβλητο. Η σχετική διαφοροποίηση μεταξύ κύριας και πρόσθετης παρέμβασης αντικατοπτρίζεται και στο νέο άρθρο 527, όπου αναφέρονται οι προϋποθέσεις παραδεκτής προβολής ισχυρισμών το πρώτον στον δεύτερο βαθμό δικαιοδοσίας. Με αυτό το τελευταίο άρθρο παρέχεται η αμέσως παραπάνω δυνατότητα σε εκείνον που παρεμβαίνει με πρόσθετη παρέμβαση για πρώτη φορά στη δευτεροβάθμια δίκη, θεωρείται δε αναγκαίος ομόδικος του αρχικού διαδίκου, ενώ έχει απαλειφθεί η σχετική πρόβλεψη για τον κυρίως παρεμβαίνοντα. Επομένως τυχόν ασκούμενη κύρια παρέμβαση στον δεύτερο βαθμό για πρώτη φορά μετά την 1-1-2016, είναι απορριπτέα ως απαράδεκτη, στον δε αντιποιούμενο το αντικείμενο της δίκης έναντι των αρχικών διαδίκων, που παρέλειψε να ασκήσει παρέμβαση κατά την πρωτοβάθμια δίκη, καταλείπεται μόνον η δυνατότητα άσκησης αυτοτελούς αγωγής, ανεξάρτητης από τη μεταξύ άλλων εκκρεμούσα δίκη. Ο ανωτέρω περιορισμός του δικαιώματος άσκησης κύριας παρέμβασης αποσκοπεί στην αποτροπή του αιφνιδιασμού των αρχικών διαδίκων στην κατ'έφεση δίκη, όταν τα μέσα επιθέσεως και άμυνας αυτών είναι, κατά το μάλλον ή ήττον, ήδη γνωστά από τον πρώτο βαθμό⁹. Μπορεί όμως βασίμως να υποστηριχθεί ότι ο περιορισμός αυτός είναι αντίθετος στην αρχή της οικονομίας της δίκης, αφού προς διάγνωση του τυχόν δικαιώματος του τρίτου θα απαιτείται η διεξαγωγή εξ υπαρχής νέας διαδικασίας.

6) Η νέα καταχρηστική προθεσμία άσκησης έφεσης στην περίπτωση μη επίδοσης της εκκαλουμένης- Ζητήματα διαχρονικού δικαίου

Με τη νέα παράγραφο 2 του άρθρου 518, η καταχρηστική¹⁰ προθεσμία προς άσκηση έφεσεως, η οποία αρχίζει από τη δημοσίευση της οριστικής αποφάσεως και ισχύει στην περίπτωση που δεν έχει χωρήσει επίδοσή της, περιορίζεται από τρία¹¹ σε δύο έτη. Η νέα ρύθμιση αποσκοπεί στην ταχεία

⁹ βλ. αιτιολογική έκθεση ν. 4335/2015 υπό άρθρο 79

¹⁰ μη γνήσια σε αντίθεση με τη γνήσια 30νθήμερη προθεσμία, που αρχίζει από την επίδοση της εκκαλουμένης

¹¹ ρύθμιση υφιστάμενη από την εισαγωγή του ΚΠολΔ

περάτωση της δίκης¹² εν τω συνόλω της και ειδικότερα στον ταχύτερο τερματισμό της, υπό ευρεία έννοια, εκκρεμότητας της διαφοράς και στην ταχύτερη άρση της αβεβαιότητας ως προς την τελική έκβαση που μπορεί να έχει η δίκη. Αυτό το αποτέλεσμα θα επέλθει είτε ασκηθεί είτε δεν ασκηθεί τελικώς έφεση. Εάν δεν ασκηθεί έφεση εντός διετίας, η οριστική απόφαση θα καταστεί σε βραχύτερο χρόνο τελεσίδικη παράγουσα δεδικασμένο. Και εάν όμως ασκηθεί τελικώς έφεση, ο εκκαλών διάδικος θα είναι υποχρεωμένος να προβεί στην άσκησή της μέσα στη βραχύτερη προθεσμία των δύο ετών, με συνέπεια την εκδίκαση της υπόθεσης στον δεύτερο βαθμό σε συντομότερο χρόνο. Η νέα ρύθμιση δεν είναι άστοχη και εξυπηρετεί τον προαναφερόμενο σκοπό του νομοθέτη, χωρίς να καταστρατηγεί οποιαδήποτε δικαιώματα των διαδίκων, από τους οποίους απλώς απαιτείται να αποφασίζουν, με συνεπή τρόπο και εντός εύλογου χρόνου, αν θα προσβάλουν την πρωτόδικη μη επιδοθείσα οριστική απόφαση, ενόψει και του ενδιαφέροντος που πρέπει να επιδεικνύουν για την πορεία της υπόθεσής τους¹³.

Πρόβλημα όμως φαίνεται, εκ πρώτης όψεως τουλάχιστον, να δημιουργείται ως προς το διαχρονικό δίκαιο. Στο άρθρο 24 παρ. 1 εδ. 1 του ΕισΝΚΠολΔ ορίζεται πως το παραδεκτό των ενδίκων μέσων, το επιτρεπτό των προβαλλόμενων λόγων και ο χρόνος της άσκησής τους κρίνονται σύμφωνα με το νόμο που ισχύει κατά το χρόνο δημοσίευσης της προσβαλλόμενης¹⁴ απόφασης. Αυτός ο κανόνας αντιμετωπίσθηκε από τη θεωρία και τη νομολογία¹⁵ ως γενική αρχή του διαχρονικού δικονομικού δικαίου των ενδίκων μέσων. Στην παράγραφο δε 2 του ίδιου άρθρου οριζόταν ειδικώς, προδήλως από λόγους επιείκειας έναντι των επαναπαυόμενων μέχρι την εισαγωγή του ΚΠολΔ διαδίκων, ότι η τότε καθιερούμενη για πρώτη φορά καταχρηστική τριετής προθεσμία προς άσκηση εφέσεως άρχιζε από την έναρξη ισχύος εκείνου του νόμου. Ο νόμος όμως 4335/2015 δεν ακολούθησε την παραπάνω αρχή του ΕισΝΚΠολΔ¹⁶, ούτε φαίνεται να άφησε το σχετικό ζήτημα αρρύθμιστο¹⁷, ώστε να μπορεί να καλυφθεί το κενό με την εφαρμογή των διατάξεων διαχρονικού δικαίου εκείνου του νομοθετήματος και ειδικότερα με την προσφυγή στην πρώτη από τις παραπάνω ρυθμίσεις, η οποία εξαρτούσε το παραδεκτό της έφεσης από τον νόμο τον ισχύοντα κατά το χρόνο δημοσίευσης της προσβαλλόμενης απόφασης. Ζήτημα εφαρμογής της δεύτερης ανωτέρω ρύθμισης δεν θα ετίθετο ούτως ή άλλως, διότι αυτή προσιδίαζε μόνον στην προ της εισαγωγής του ΚΠολΔ κατάσταση, κατά την οποία δεν υφίστατο οποιαδήποτε προθεσμία για την άσκηση εφέσεως κατά

¹² Σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση η Νομοπαρασκευαστική Επιτροπή θεώρησε ότι η προθεσμία των τριών ετών υπήρξε υπερβολικά μεγάλη και έπρεπε να περιορισθεί σε διετή για την ταχεία περάτωση των δικών.

¹³ ως προς το επιβαλλόμενο αυτό ενδιαφέρον των διαδίκων βλ. και ΣτΕ 304/2016 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ

¹⁴ βλ. Κουσουλή ΕρμΚΠολΔ Κεραμέως- Κονδύλη- Νίκα, υπό άρθ. 24 ΕισΝΚΠολΔ αρ. 2

¹⁵ βλ. Κουσουλή ό.π., ΑΠ 175/75 Νοβ 1975.921, 893/76 Νοβ 1977.345, ΑΠ 370/76 Νοβ 1976.884, ΑΠ 883/76 Νοβ 1977.339, ΕφΑθ 11566/1986 Αρμ 1987.508 και ΕλλΔνη 1988.918, ΜΠρΘεσ 16484/1994 Αρμ 1996.623 και ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ

¹⁶ όπως έπραξε ο νομοθέτης του ν. 3994/2011, ο οποίος ρητώς επανέλαβε την ως άνω διάταξη του ΕισΝΚΠολΔ στη μεταβατική διάταξη του άρθρου 72 παρ. 2 του νόμου εκείνου

¹⁷ όπως έπραξε ο νομοθέτης του ν. 4055/2012

μη επιδοθείσας απόφασης, όπως συμβαίνει σήμερα πλέον μόνον για την ανακοπή ερημοδικίας κατά απόφασης που δεν επιδόθηκε.

Ο νεότερος νομοθέτης ακολούθησε, με τις μεταβατικές διατάξεις του ανωτέρω νόμου και συγκεκριμένα με το άρθρο 1 ένατο άρθρο παρ. 2, διαφορετική αντιμετώπιση του ζητήματος, ορίζοντας ρητώς ότι οι διατάξεις για τα ένδικα μέσα (και τις ειδικές διαδικασίες των άρθρων 591-645) εφαρμόζονται για τα κατατιθέμενα από την 1η.1.2016 ένδικα μέσα (και αγωγές αντιστοίχως). Θα μπορούσε ίσως να υποστηριχθεί πως ο νομοθέτης αναφερόταν με τη συγκεκριμένη διαχρονικού δικαίου διάταξη μόνο στη διαδικασία εκδίκασης των ένδικων μέσων και όχι στο παραδεκτό της άσκησής τους και στον χρόνο ασκήσεώς τους, ώστε να είναι δυνατή η προσφυγή στις διατάξεις του ΕισΝΚΠολΔ. Μία τέτοια ερμηνεία όμως φαίνεται να προσκρούει στη γενικότητα της διατύπωσης που ακολούθησε στη συγκεκριμένη ρύθμιση, στον γενικό σκοπό του νόμου 4335/2015 που έγκειται στην επιτάχυνση της πολιτικής δίκης και στον ειδικό σκοπό της διατάξεως περί συρρικνώσεως της καταχρηστικής προθεσμίας για άσκηση ένδικων μέσων που έγκειται, σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση, στην ταχεία περάτωση των δικών, αλλά και στο γεγονός ότι οι τροποποιούμενες στο κεφάλαιο των ένδικων μέσων (και ιδίως σ' αυτό της εφέσεως) διατάξεις είναι ελάχιστες, η δε τροποποίηση στις καταχρηστικές προθεσμίες προς άσκηση εφέσεως¹⁸ από τις σημαντικότερες¹⁹. Επομένως, μπορεί βασίμως να υποστηριχθεί ότι η ανωτέρω μεταβατική ρύθμιση, που φαίνεται να είναι σαφής ως προς το περιεχόμενό της και είναι ειδική, αναφερόμενη στις εφέσεις που ασκούνται από 1^η-1-2016, σε σχέση με τη γενική ρύθμιση της παρ. 1 του άρθρου 24 ΕισΝΚΠολΔ, θα έχει ως συνέπεια τη συρρίκνωση της καταχρηστικής προθεσμίας για την άσκηση εφέσεως στα δύο έτη και όταν η προσβαλλόμενη απόφαση εκδόθηκε πριν την 1η.1.2016, δηλαδή σε χρονικό διάστημα κατά το οποίο η προβλεπόμενη προθεσμία ανερχόταν σε τρία έτη. Υπό αυτή την εκδοχή, έφεση ασκούμενη π.χ. τον Ιούνιο του 2016, η οποία βάλλει κατά μη επιδοθείσας απόφασης που εκδόθηκε τον Μάιο του 2014, θα είναι εκπρόθεσμη, έστω κι αν ο διάδικος που την άσκησε πίστευε, εν μέρει βεβαίως μόνον δικαιολογημένα, μετά την πληροφόρηση που είχε αρχικώς από τον νομικό του συμπαραστάτη, ότι είχε τριετή προθεσμία προς άσκησή της. Μία τέτοια συνέπεια ξενίζει εκ πρώτης όψεως, γεννώντας αμέσως το ερώτημα αν η νέα διαχρονικού δικαίου ρύθμιση προσκρούει σε κανόνες συνταγματικής τάξεως και ιδίως αν προσβάλλει κεκτημένα δικονομικά δικαιώματα. Και σ' αυτό όμως το ερώτημα φαίνεται να προσήκει τελικώς αρνητική απάντηση. Παρότι τα ένδικα μέσα αποτελούν μία πρόσθετη εγγύηση τελειότερης²⁰ απονομής της δικαιοσύνης, ο κοινός νομοθέτης μπορεί όχι μόνον να περιορίσει αλλά και να αποκλείσει εντελώς

¹⁸ και αναιρέσεως

¹⁹ Οι τροποποιήσεις του άρθρου 527 φαίνονται να είναι μεγάλες σε έκταση και έχουν σοβαρές συνέπειες, όπως θα αναλυθεί παρακάτω, αυτές όμως είναι αντανακλαστικές των συνεπειών από τις τροποποιήσεις στη διαδικασία της πρωτοβάθμιας δίκης, ενώ το άρθρο 527 δεν αλλάζει κατ' ουσίαν σημαντικά, αφού προηγουμένως ίσχυαν οι ίδιες εν πολλοίς ρυθμίσεις, με παραπομπή όμως στο τότε ισχύον για την πρωτοβάθμια δίκη άρθρο 269

²⁰ βλ. Νίκα Πολιτ.Δικονομία III Ένδικα Μέσα έκδ. 2007 σ. 2, Καλαβρό «Η Πολιτική Δικονομία ενόψει βασικών μεταρρυθμιστικών αναγκών του 21^{ου} αιώνα, στον τόμο «Η πολιτική Δίκη σε κρίσιμη καμπή», Επιστ. Συμπόσιο προς τιμήν του Καθηγ. Νικ. Νίκα, σελ. 208

την άσκησή τους²¹. Έτσι γίνεται δεκτό, κατά την σχεδόν απολύτως κρατούσα στη θεωρία²² και τη νομολογία άποψη, η οποία εκφράσθηκε και με αποφάσεις της Ολομελείας του Αρείου Πάγου, ότι η πρόσβαση στα ένδικα μέσα δεν κατοχυρώνεται από το Σύνταγμα της χώρας μας, ούτε από το άρθρο 6 της Σύμβασης της Ρώμης για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών²³, ούτε από το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης²⁴. Ειδικότερα, οι διατάξεις των άρθρων 20 παρ. 1 του Συντάγματος και 6 παρ. 1 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ), που εξασφαλίζουν σε κάθε πρόσωπο το δικαίωμα παροχής δικαστικής προστασίας, η δε τελευταία και το συνακόλουθο δικαίωμα να δικάζεται δίκαια, δημόσια και αμερόληπτα, δεν διασφαλίζουν και το δικαίωμα ασκήσεως ενδίκων μέσων κατά της αποφάσεως που θα εκδοθεί²⁵. Οι παραπάνω διατάξεις κατοχυρώνουν μεν το δικαίωμα προσβάσεως στο δικαστήριο, όχι όμως και δικαίωμα ύπαρξης δεύτερου βαθμού κρίσης και άσκησης ενδίκων μέσων²⁶. Συνεπώς, τα ένδικα μέσα μπορούν, καταρχήν, να προβλέπονται ή όχι και να καταργούνται ή να περιορίζονται από τον κοινό εθνικό νομοθέτη σε ορισμένες κατηγορίες υποθέσεων, με σκοπό την ταχύτερη διεξαγωγή των δικών και την αποτελεσματικότερη λειτουργία της δικαιοσύνης²⁷. Αυτός ο νομοθετικός αποκλεισμός ή περιορισμός των ενδίκων μέσων δεν μπορεί βεβαίως να αφορά και ένδικα μέσα έχουν ήδη επιτρεπώς ασκηθεί κατά το ισχύον κατά τον χρόνο άσκησής τους δίκαιο. Αυτή η τελευταία περίπτωση συνιστά κατάργηση κεκτημένου δικονομικού δικαιώματος, διότι η εκ των υστέρων κατάργηση των ενδίκων μέσων, που νομίμως ασκήθηκαν, συνεπάγεται κατάργηση δικών που έχουν ήδη ανοιγεί και εκκρεμούν ενώπιον ανώτερου δικαστηρίου, η οποία δεν είναι κατ'αρχήν επιτρεπτή²⁸, διότι αντίκειται στο άρθρο 20 παρ. 1 του Συντάγματος 2, που διασφαλίζει ως ατομικό δικαίωμα την παροχή έννομης (δικαστικής) προστασίας, όπως αυτή προβλέπεται από τον νόμο που ισχύει κατά τον χρόνο άσκησης του σχετικού δικαιώματος²⁹, ενέχει επέμβαση της νομοθετικής εξουσίας στα έργα της δικαστικής και αντίκειται στη θεμελιώδη διάκριση των εξουσιών (άρθ. 26 παρ. 1 και 3, 73 και 87 παρ. 1 του Συντάγματος), εφόσον δίνεται με πράξη της νομοθετικής εξουσίας λύση, η οποία μόνο με δικαστική απόφαση είναι δυνατόν να δοθεί, αφού το ζήτημα έχει ήδη αχθεί ενώπιον του

²¹ βλ. και Νίκα, ό.π.,σελ. 4

²² βλ. Κεραμέα Ένδικα μέσα σ. 22, Γέσιου- Φαλτσή Δ 1982.609 επ, Κρουσταλάκη ΕλλΔνη 1986.1402, Νίκα Οι νέοι πραγματικοί ισχυρισμοί στην κατ'έφεση δίκη (1987) σ. 18,19, τον ίδιο Πολιτ.Δικονομία ΙΙΙ Ένδικα Μέσα έκδ. 2007 σ. 4 επ.

²³ ΕΔΔΑ 27.7.2006 (Ευσταθίου κατά Ελλάδος) ΝοΒ 2006.1170 επ,

²⁴ βλ. Νίκα Οι νέοι πραγματικοί ισχυρισμοί στην κατ'έφεση δίκη (1987) σ. 19 σημ. 7

²⁵ ΑΕΔ 48/1982 αδημ.

²⁶ βλ. Ολ. Α.Π. 27/2002 ΕλλΔνη 2002.1022, ΟΛΑΠ 8/2003 ΕλλΔνη 2003.690, ΑΠ 409/2010 ΧριδΔ 2011.287 και ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 1983/2008 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 987/2007 ΔΕΕ 2007.987 και ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, Εφαθ 5577/2009 ΕλλΔνη 2010.507 και ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ,

²⁷ ΑΠ 409/2010 ΧριδΔ 2011.287 και ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ

²⁸ παρά μόνο όταν συνδέεται με επιτρεπτή αναδρομική ρύθμιση από τον νόμο του αντικειμένου των δικών αυτών, δηλαδή με αναδρομική ρύθμιση που δεν προσκρούει στις συνταγματικές αρχές της ισότητας και της προστασίας της ιδιοκτησίας κατ'άρθρα 4 και 17 του Συντάγματος και 6 παρ. 1 της ΕΣΔΑ

²⁹ στην εξεταζόμενη περίπτωση του δικαιώματος άσκησης ένδικου μέσου, που ασκήθηκε νομίμως κατά τις ισχύουσες κατά τον χρόνο της άσκησής του διατάξεις

δικαιοδοτικού οργάνου (δικαστηρίου), το οποίο και μόνον έχει τη λειτουργική αρμοδιότητα να αποφανθεί, ενώ μία τέτοια κατάργηση αντίκειται και στο άρθρο 6 παρ. 2 της ΕΣΔΑ που προστατεύει, σε περίπτωση εκκρεμούς ενώπιον ανώτερου δικαστηρίου ενδίκου μέσου, και το δικαίωμα προσβάσεως στο ανώτερο δικαστήριο και διεξαγωγής δίκαιης δίκης επί του ενδίκου μέσου³⁰. Η παραπάνω διαχρονικού δικαίου ρύθμιση του ν. 4335/2015 δεν αναφέρεται όμως σε ήδη ασκηθέντα νομίμως μέχρι τις 31-12-2015 ένδικα μέσα, τα οποία ασφαλώς και δεν καταλαμβάνει και το παραδεκτό των οποίων θα κριθεί σύμφωνα με το ισχύον κατά το χρόνο άσκησής τους δίκαιο, όποτε κι αν αυτά συζητηθούν. Επομένως αυτή η ρύθμιση δεν προσβάλλει κεκτημένα δικονομικά δικαιώματα που αποκτήθηκαν δια της εμπρόθεσμης ασκήσεως ένδικων μέσων. Η συρρίκνωση της καταχρηστικής προθεσμίας για το ένδικο μέσο της εφέσεως αφορά περαιτέρω όλους τους διαδίκους και όλες τις κατηγορίες υποθέσεων που ρυθμίζονται από τις γενικές διατάξεις του ΚΠολΔ και έτσι δεν αντιβαίνει ούτε στη συνταγματική επιταγή της ισότητας. Η ως άνω διάταξη δεν καταργεί καν τη δυνατότητα άσκησης ένδικων μέσων, αλλ' επιβάλλει ουσιαστικά γενικό χρονικό περιορισμό στην ανωτέρω καταχρηστική προθεσμία, διαφορετικό από τον αντίστοιχο υφιστάμενο μέχρι τις 31-12-2015 περιορισμό. Ακόμη δε και το, ασθενές ομολογουμένως, επιχείρημα της επιείκειας απέναντι στους διαδίκους, που πίστευαν ότι είχαν τριετή προθεσμία προς άσκηση εφέσεως, δεν φαίνεται να έχει σοβαρά ερείσματα, εφόσον ο νόμος 4335/2015 δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως ήδη από τις 23-7-2015³¹ και παρασχέθηκε χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των πέντε μηνών στους ενδιαφερόμενους και στους νομικούς τους συμπαράστατες προς ενημέρωσή τους και προς εμπρόθεσμη άσκηση ένδικου μέσου. Σύμφωνα δε αυτή την εκδοχή, οι τυχόν ασκούμενες μετά από την 1-1-2016 εφέσεις που βάλλουν κατά μη επιδοθειςών αποφάσεων, από τη δημοσίευση των οποίων παρήλθε διετία, είναι απορριπτέες ως εκπρόθεσμες, ανεξαρτήτως και του αν η διετία είχε συμπληρωθεί πριν την 1-1-2016 ή συμπληρώθηκε αργότερα.

Η ανωτέρω υποστηριζόμενη εκδοχή ενισχύεται και από τα εξής: Ουσιαστικά και με τις περιλαμβανόμενες στο άρθρο 24 του ΕισΝΚΠολΔ μεταβατικές διατάξεις, ως προς την ισχύ των οποίων δεν ανεφύησαν σοβαρές αντιρρήσεις, περιορίσθηκε το μέχρι τότε δικαίωμα των διαδίκων να ασκήσουν απεριορίστως και χωρίς οποιαδήποτε προθεσμία έφεση κατά μη επιδοθειςών αποφάσεων. Παρά τον γενικό κανόνα που κατ'αρχήν διατυπώνεται στην παράγραφο 1 αυτού του άρθρου, ο ιστορικός νομοθέτης περιόρισε και σε εκείνη την περίπτωση, με την αμέσως επόμενη παράγραφο, στα τρία έτη από την εισαγωγή του ΕισΝΚΠολΔ το δικαίωμα των διαδίκων να ασκήσουν «απρόθεσμη» έφεση, το οποίο αυτοί είχαν κατά τον χρόνο έκδοσης της προσβαλλόμενης απόφασης (πριν την εισαγωγή του ΚΠολΔ), περιόρισε δηλαδή και τότε την υφιστάμενη κατά τον χρόνο εκδόσεως της προσβαλλόμενης απόφασης δυνατότητά τους προς άσκηση ένδικων μέσων. Υπό αυτή την έννοια, η ρύθμιση του άρθρου 24 ΕισΝΚΠολΔ, θεωρούμενη στο σύνολό της (παρ. 1 και 2 από κοινού) δεν έρχεται τελικώς σε αντίθεση με τη μεταβατικού δικαίου ρύθμιση του ν. 4335/2015, αλλ'αντιθέτως παρουσιάζει

³⁰ ΑΕΔ 48/1982, Ολ. ΑΠ 27/2002, Ολ. ΑΠ 8/2003 ό.π. / αντίθ., κατά πλειοψηφία οι προγενέστερες των αποφάσεων της ΟΛΑΠ: ΟΛΣτε 2214 ΔΦΝ 1998.59, Στε 2614/1993 Δ 1994.622

³¹ ΦΕΚ Α' 87/23-7-2015

κοινά σημεία μ'αυτήν (χρονικό περιορισμό και στις δύο περιπτώσεις του δικαιώματος άσκησης έφεσης που προβλεπόταν κατά τον χρόνο έκδοσης της προσβαλλομένης απόφασης). Περαιτέρω, αυτονόητο είναι ότι παράγραφος 2 δεν μπορεί να τύχει «κατά γράμμα» ανάλογης εφαρμογής στην εξεταζόμενη περίπτωση, δεν μπορεί δηλαδή να υποστηριχθεί πως παρέχεται στους διαδίκους προθεσμία δύο ετών (και όχι τριών όπως με τον ΕισΝΚΠολΔ, που τελούσε σε αρμονία με την τότε θεσπιζόμενη βάσει του ΚΠολΔ τριετή καταχρηστική προθεσμία) από της 1^{ης}-1-2016 ή από τη δημοσίευση του ν. 4335/2015 προς άσκηση εφέσεως κατά μη επιδοθείσας απόφασης. Και αυτό, αφενός μεν διότι η παροχή τέτοιας προθεσμίας άρμοζε στις προπεριγραφείσες συνθήκες που ίσχυαν πριν την εισαγωγή του ΚΠολΔ (δυνατότητα απρόθεσμης άσκησης έφεσης), αφετέρου δε διότι μία τέτοια εφαρμογή της παρ. 2 του άρθρου 24 ΕισΝΚΠολΔ θα οδηγούσε σε άτοπα αποτελέσματα, αφού εάν είχαν π.χ. παρέλθει ήδη δύο έτη από την έκδοση της απόφασης μέχρι τη δημοσίευση του ν. 4335/2015 ή από την 1^η-1-2016 θα μπορούσε να ασκηθεί έφεση και εντός των επόμενων δύο ετών, με συνέπεια να παρίσταται αυξημένη η προθεσμία προς άσκηση εφέσεως ακόμη και έναντι αυτής που ίσχυε κατά τον χρόνο έκδοσης της προσβαλλόμενης απόφασης, ανερχόμενη σε τέσσερα έτη συνολικώς (2+2). Εξάλλου ο σκοπός που επιδίωκε ο νομοθέτης με τη μεταβατική διάταξη συνίστατο και πάλι στην επιτάχυνση της όλης διαδικασίας, όπως προεκτέθηκε. Γι'αυτό και δεν περιέλαβε σ'αυτήν ρύθμιση ανάλογη με αυτήν του άρθρου 24 παρ. 1 του ΕισΝΚΠολΔ, αλλά συγκεκριμένη διαφορετική ρύθμιση, ενώ στην αιτιολογική έκθεση αναφέρεται ως προς τις παραγράφους 1 έως 4 των μεταβατικών διατάξεων ότι με αυτές ρυθμίζεται το χρονικό σημείο έναρξης ισχύος των διατάξεων του τότε προτεινόμενου σχεδίου νόμου, κατά τρόπον ώστε να παρέχεται ο αναγκαίος χρόνος προσαρμογής στις νέες ρυθμίσεις όλων των παραγόντων της δικαιοσύνης, το δε διάστημα μεταξύ της δημοσίευσης του νόμου και της 1^{ης}-1-2016 θεωρήθηκε αρκετό γι'αυτό τον σκοπό. Ακόμη, δεν μπορεί να παραγνωρισθεί ότι η ανωτέρω μεταβατική διάταξη του ν. 4335/2015 είναι ειδική αναφερόμενη στα ένδικα μέσα που ασκούνται από την 1^η-1-2016 και μετά, σε σχέση με τις γενικές διατάξεις του ΕισΝΚΠολΔ, οι οποίες θα καλούντο σε εφαρμογή εν ελλείψει αντίθετης ειδικής νομοθετικής ρύθμισης³². Επιπροσθέτως πρέπει απλώς να σημειωθεί ότι αντίστοιχη ερμηνεία δόθηκε και στα πλαίσια της διοικητικής δίκης, όπου παρουσιάσθηκε ανάλογο πρόβλημα περιορισμού της δυνατότητας ασκήσεως αναιρέσεως αναλόγως του αντικειμένου της διαφοράς (με αποκλεισμό πλέον των διαφορών με αντικείμενο κατώτερο των 40000 ευρώ) και των λόγων αναιρέσεως με το άρθρο 12 του ν. 3900/2010 για τον «Εξορθολογισμό διαδικασιών και επιτάχυνση της διοικητικής δίκης και άλλες διατάξεις» (Α' 213/17.12.2010), η ισχύς του οποίου άρχιζε από 1^{ης}-1-2012. Ειδικότερα το

³² βλ. αναλόγως ΣτΕ 2892/2014, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, σύμφωνα με την οποία η αντίστοιχη στο διοικητικό δίκαιο δικονομική αρχή του άρθρου 77 παρ. 5 του π. δ/τος 18/1989, ότι το παραδεκτό των ενδίκων μέσων κρίνεται σύμφωνα με το νόμο που ισχύει κατά το χρόνο της δημοσίευσης της δικαστικής απόφασης ισχύει ελλείψει αντίθετης ειδικής νομοθετικής ρύθμισης

ΣΤΕ, με σειρά αποφάσεων του³³, έκρινε πως, ναι μεν και το άρθρο 77 παρ. 5 του π.δ. 18/1989, που κωδικοποίησε το υπαγόμενο στις μεταβατικές διατάξεις του ν.δ. 170/1973 άρθρο 68 παρ. 5 αυτού, ορίζει ότι «Το παραδεκτό των ενδίκων μέσων κρίνεται σύμφωνα με το νόμο που ισχύει κατά το χρόνο της εκδόσεως της διοικητικής πράξεως ή της δημοσιεύσεως της δικαστικής αποφάσεως», πλην όμως, κατά την έννοια της διάταξης του άρθρου 12 του ν. 3900/2010, ερμηνευόμενης ενόψει του σκοπού του νόμου και του περιεχομένου της, οι ρυθμίσεις του άρθρου αυτού εφαρμόζονται στις αιτήσεις αναιρέσεως που ασκούνται μετά την έναρξη της ισχύος του, ήτοι μετά την 1.1.2011, ανεξαρτήτως του χρόνου δημοσιεύσεως της προσβαλλόμενης αποφάσεως.

Η τελεσιδικία της αποφάσεως που δεν είχε επιδοθεί και δεν προσβλήθηκε με έφεση μπορεί να επάγεται, πέραν του δεδिकाσμένου, και αντανακλαστικές συνέπειες, όπως συμβαίνει με την έναρξη της προθεσμίας του άρθρου 1323 περ. 2 ΑΚ, σύμφωνα με το οποίο επέρχεται απόσβεση της προσημείωσης αν αυτή δεν τράπηκε σε υποθήκη μέσα σε ενενήντα μέρες από την τελεσίδικη απόφαση που επιδικάζει την απαίτηση, γεγονός που επιφέρει και την εξάλειψή της κατ'άρθρο 1330 περ. 3 ΑΚ. Αυτές οι συνέπειες είναι απλώς αντανακλαστικές, διότι το κυρίως ρυθμιζόμενο με την επίμαχη μεταβατική διάταξη ζήτημα αφορά αυτό καθαυτό το δικαίωμα του διαδίκου προς άσκηση εφέσεως, το οποίο περιορίζεται χρονικώς. Η κατ'ακολουθία αυτής της κύριας επιλογής επερχόμενη μετάθεση και του χρονικού σημείου έναρξης της προθεσμίας, που αναφέρεται στην τροπή της προσημείωσης σε υποθήκη, στην 1^η-1-2016 για τις αποφάσεις από την έκδοση των οποίων συμπληρώθηκε μέχρι την ημερομηνία αυτή διετία χωρίς να επιδοθούν και χωρίς να ασκηθεί κατ'αυτών έφεση, ασφαλώς δεν αποσκοπούσε στην απώλεια της τυχόν εμπράγματης εξασφάλισης των δανειστών, αλλά προφανώς θεωρήθηκε ότι ο χρόνος που μεσολαβούσε για την ενημέρωση και την προσαρμογή της συμπεριφοράς των διαδίκων ως προς την άσκηση έφεσης, αρκούσε και για την ανάλογη ενημέρωση και προσαρμογή της συμπεριφοράς των προσημειούχων δανειστών, οι οποίοι μάλιστα, στις περισσότερες περιπτώσεις, προκειμένου να διαφυλάξουν τα νόμιμα συμφέροντά τους προς ικανοποίηση της απαίτησής τους, διαθέτουν διαρκή νομική συμπαράσταση. Εάν δε τυχόν, μετά από σχετικές αιτήσεις των προσημειούχων δανειστών, που επέδειξαν τη δέουσα επιμέλεια, υπήρξε άρνηση των υποθηκοφυλακείων ή των κτηματολογικών γραφείων να τρέψουν τις προσημειώσεις σε υποθήκες, επειδή ενδεχομένως είχαν ενδοιασμούς ως προς την εφαρμογή της μεταβατικής διάταξης, καταλείπεται πάντοτε η οδός της άρσης της εκκρεμότητας με τη διαδικασία του άρθρου 791 ΚΠολΔ. Σε κάθε περίπτωση όμως, εάν θεωρηθεί ότι, για οποιουσδήποτε προκύπτοντες στην πράξη λόγους, καθίσταται απολύτως αναγκαίο να ακολουθηθεί

³³ ΣΤΕ 2177/2011 (επταμελούς), 1303/2014, 797, 1110, 1204/2013, 1921, 3750, 4994/2012, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ

διαφορετική από την ανωτέρω υποστηριζόμενη αντιμετώπιση του ζητήματος, διότι διαφορετικά δημιουργούνται ανεπιανόρθωτες καταστάσεις εις βάρος αυτών που δεν επέδειξαν την ευλόγως αναμενόμενη επιμέλεια, αυτή θα μπορούσε να στηριχθεί μόνον σε διαφορετική ερμηνεία της μεταβατικής διάταξης (υπό την έννοια ότι, παρά τη γενικότητά της, αυτή δεν αναφέρεται στο παραδεκτό και τις προθεσμίες άσκησης των ένδικων μέσων αλλά μόνο στην περαιτέρω διαδικασία εκδίκασής τους). Και αυτό διότι μία τέτοια εκδοχή, έστω κι αν δεν θα είναι επαρκώς πειστική για όλους τους προαναφερόμενους λόγους, δεν θα έρχεται τουλάχιστον σε αντίθεση με όλες τις μέχρι σήμερα παγιωθείσες θέσεις της θεωρίας και της νομολογίας ως προς την ερμηνεία του Συντάγματος και της ΕΣΔΑ περί της δυνατότητας περιορισμού των μη ασκηθέντων νομίμως κατά το δίκαιο του χρόνου άσκησής τους ένδικων μέσων από τον κοινό νομοθέτη.

7) Η προβολή νέων πραγματικών ισχυρισμών στην κατ'έφεση δίκη

Η δεύτερη σημαντικότερη μεταβολή στις διατάξεις που διέπουν το δικονομικό δίκαιο της εφέσεως έγκειται στην αντικατάσταση του άρθρου 527 ΚΠολΔ σε συνδυασμό όμως και με την κατάργηση του άρθρου 269. Η συγκεκριμένη μεταβολή φαίνεται να είναι εκτεταμένη ιδίως λόγω του μεγάλου μεγέθους του κειμένου που προστέθηκε στο άρθρο 527, ερευνητέο είναι όμως σε ποιο βαθμό αυτή μεταβάλλει όσα ίσχυαν μέχρι πρόσφατα. Στο νέο άρθρο 527 επαναλαμβάνεται κατ'αρχήν ο βασικός, ισχύων και προηγουμένως, κανόνας ότι στην κατ'έφεση δίκη είναι απαράδεκτη η προβολή πραγματικών ισχυρισμών³⁴ που δεν προτάθηκαν στην πρωτόδικη δίκη, το δε απαράδεκτο λαμβάνεται υπόψη και αυτεπαγγέλτως από το δικαστήριο. Επομένως κατ'αρχήν το δευτεροβάθμιο δικαστήριο θα κρίνει τη διαφορά με βάση το πραγματικό υλικό που χρησιμοποίησε και ο πρωτοβάθμιος δικαστής³⁵. Ο κανόνας αυτός κάμπτεται μόνον για τους ισχυρισμούς που υπάγονται στις अपαριθμούμενες αμέσως μετά εξαιρέσεις. Στις εξαιρέσεις αυτές επαναλαμβάνονται αρχικώς, με ορισμένες τροποποιήσεις, οι δύο εξαιρέσεις που προβλέπονταν και από την προηγούμενη ρύθμιση, δηλαδή: α) Οι προτεινόμενοι προς απόκρουση της εφέσεως ισχυρισμοί του εφεσιβλήτου, εφόσον δεν μεταβάλλεται με αυτούς η βάση της αγωγής ή της παρέμβασης στην περίπτωση που αυτοί προβάλλονται από τον εφεσίβλητο ενάγοντα ή παρεμβαίνοντα. Η εξαίρεση αυτή παραμένει αναλλοίωτη όπως και στο προϊσχύσαν δίκαιο. Στο νέο δε άρθρο 527 συνεχίζουν να περιλαμβάνονται στην πρώτη κατηγορία εξαιρέσεων και οι ισχυρισμοί οι προτεινόμενοι από τον, για πρώτη φορά στην κατ'έφεση δίκη, προσθέτως παρεμβαίνοντα, που έχει όμως την ιδιότητα του αναγκαίου ομοδίκου του αρχικού διαδίκου (του ενάγοντος ή του εναγομένου). Υπό την προηγούμενη μορφή του άρθρου, υπάγονταν σ' αυτή την εξαίρεση και οι προτεινόμενοι από τον, για πρώτη φορά στην κατ'έφεση δίκη, κυρίως παρεμβαίνοντα. Η απάλειψη της τελευταίας αυτής περίπτωσης κατέστη αναγκαία λόγω της αντικατάστασης του

³⁴ ως προς την έννοια αυτών των ισχυρισμών βλ. και ΑΠ 1602/2008 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ

³⁵ βλ. Νίκα Πολιτ.Δικονομία ΙΙΙ, Ένδικα μέσα, σελ. 249

άρθρου 79, σύμφωνα με το οποίο η άσκηση κύριας παρέμβασης επιτρέπεται πλέον μόνον στον πρώτο βαθμό δικαιοδοσίας. β) Οι οψιγενείς ισχυρισμοί, δηλαδή όσοι γεννήθηκαν μετά τη συζήτηση στο πρωτοβάθμιο δικαστήριο, περίπτωση που αφορά μόνον τις ειδικές διαδικασίες, ενώ ως προς την τακτική διαδικασία, η οποία στηρίζεται πλέον, κατά κύριο λόγο, στην προηγηθείσα της συζήτησης έγγραφη διαδικασία (νέα άρθρ. 237, 238 ΚΠολΔ), διευκρινίζεται ρητώς πως στη συγκεκριμένη κατηγορία υπάγονται όσοι ισχυρισμοί γεννήθηκαν μετά την παρέλευση της προθεσμίας προς κατάθεση προτάσεων. Στη συνέχεια στο νέο άρθρο 527 μεταφέρθηκαν αυτούσιες οι εξαιρέσεις, που προβλέπονταν υπό το προϊσχύσαν δίκαιο στο τότε καθιερούμενο για τον πρώτο βαθμό δικαιοδοσίας συγκεντρωτικό σύστημα και συγκεκριμένα στο καταργούμενο άρθρο 269, στις εξαιρέσεις όμως του οποίου παρέπεμπε, ούτως ή άλλως, το άρθρο 527 και υπό την προηγούμενή του μορφή. Αυτές οι εξαιρέσεις είναι: γ) Οι ισχυρισμοί που λαμβάνονται υπόψη αυτεπαγγέλτως ή μπορεί να προβληθούν σε κάθε στάση της δίκης (παλαιό άρθρ. 269 παρ. 1 εδ. β), δ) οι ισχυρισμοί, που το δικαστήριο κρίνει ότι δεν προβλήθηκαν με τις προτάσεις από δικαιολογημένη αιτία, σ' αυτούς μπορεί δε να συμπεριλαμβάνεται και η ένσταση καταχρηστικής ασκήσεως δικαιώματος³⁶, ε) οι ισχυρισμοί που προέκυψαν για πρώτη φορά μεταγενέστερα, κατηγορία που καλύπτεται πλήρως από τους δυνάμενους να προβληθούν οψιγενείς ισχυρισμούς τους προβλεπόμενους στη δεύτερη περίπτωση εξαιρέσεων, με συνέπεια να παρίσταται η συγκεκριμένη πρόβλεψη πλεοναστική³⁷, στ) οι ισχυρισμοί που αποδεικνύονται εγγράφως ή με δικαστική ομολογία του αντιδίκου (παλαιό άρθρ. 269 παρ. 2).

Η αυτούσια μεταφορά των εξαιρέσεων του άρθρου 269 στο άρθρο 527 δεν σημαίνει βεβαίως ότι καταργήθηκε το συγκεντρωτικό σύστημα στον πρώτο βαθμό δικαιοδοσίας. Αντιθέτως, αυτό αυστηροποιήθηκε κατά κύριο λόγο, διότι, με ρητή διάταξη τίθεται ως καθοριστικό όριο προβολής ισχυρισμών κατά την τακτική διαδικασία, η προθεσμία προς κατάθεση προτάσεων στον πρώτο βαθμό χωρίς να προβλέπονται πλέον οι εξαιρέσεις του καταργηθέντος άρθρου 269. Υπό το προηγούμενο σύστημα ισχυρισμοί υπαγόμενοι στις εξαιρέσεις αυτές προβάλλονταν παραδεκτώς είτε με προτάσεις (και με νέες προτάσεις) ή και προφορικά (βλ. καταργηθέν άρθρο 269 παρ. 2) μέχρι τη συζήτηση, η οποία αναγόταν στο καθοριστικό χρονικό όριο για την προβολή τους. Ακόμη, κατά την τακτική διαδικασία ενώπιον του πολυμελούς, υπήρχε περιθώριο αντίκρουσης των ισχυρισμών που προβλήθηκαν παραδεκτά οψίμως, κατ' άρθρο 269 παρ. 2, έως τη όγδοη εργάσιμη ημέρα από τη συζήτηση (παλαιό άρθρ. 237 παρ. 4). Εδώ αξίζει όμως να αναφερθεί ότι, εφόσον με τις νέες διατάξεις τίθεται το συγκεκριμένο όριο της προθεσμίας κατάθεσης των προτάσεων και όχι η ημερομηνία της πραγματικής καταθέσεώς τους, παρέχεται δυνατότητα στον διάδικο που κατέθεσε προτάσεις πριν τη λήξη της προθεσμίας των 100 ημερών από την κατάθεση της αγωγής (ή 130 ημερών εάν ο εναγόμενος ή ομόδικός του διαμένουν στο εξωτερικό ή είναι άγνωστης διαμονής), να επανέλθει με νέες

³⁶ καθώς και οψιφανείς ισχυρισμοί εφόσον πληρούται η προϋπόθεση της δικαιολογημένης αιτίας για τη μη προβολή τους

³⁷ βλ. και Αρβανιτάκη, Η συμβολή του Καθηγητή Νικ. Νίκα στο δίκαιο των ένδικων μέσων, στον τόμο «Η πολιτική Δίκη σε κρίσιμη καμπή», Επιστ. Συμπόσιο προς τιμήν του Καθηγ. Νικ. Νίκα, σελ. 72

(συμπληρωματικές), κατατιθέμενες μέχρι το πέρας της προθεσμίας, προτάσεις προβάλλοντας, χωρίς οποιουσδήποτε δικονομικούς περιορισμούς, νέους πραγματικούς ισχυρισμούς.

Το κύριο πρόβλημα που δημιουργεί το νέο πλέγμα ρυθμίσεων είναι ότι, λόγω της εξάλειψης των εξαιρέσεων από το συγκεντρωτικό σύστημα στον πρώτο βαθμό, επιβάλλεται στους δικαστές του πρωτοβαθμίου δικαστηρίου να μη λάβουν υπόψη τους ισχυρισμούς, που θα υπάγονταν υπό το προηγούμενο σύστημα στις εξαιρέσεις αυτές εάν προβάλλονταν μέχρι τη συζήτηση της υποθέσεως. Το πρόβλημα μεγεθύνεται όταν τη συζήτηση της υπόθεσης στο ακροατήριο ακολουθήσει η πλασματική επανάληψή της προς εξέταση μαρτύρων, που θα θεωρηθεί συντελεσμένη με την ολοκλήρωση της διαδικασίας εξέτασής τους κατ'άρθρο 237 παρ. 6, χωρίς να μεσολαβήσει πραγματική νέα συζήτηση. Γί αυτή την περίπτωση, που ασφαλώς, όπως αποδεικνύει η μέχρι σήμερα εμπειρία, δεν θα είναι σπάνια και θα παρατείνει σημαντικά την όλη διαδικασία προς έκδοση οριστικής απόφασης, με συνέπεια να είναι δυνατό κατά τη διάρκειά της να εμφιλοχωρήσουν νέα πραγματικά περιστατικά, ρητώς προβλέπεται ότι με την προσθήκη προς αξιολόγηση των αποδείξεων δεν είναι παραδεκτή η προβολή οποιωνδήποτε νέων ισχυρισμών, τυχόν δε προβαλλόμενοι δεν λαμβάνονται υπόψη. Επομένως όλοι οι ισχυρισμοί που θα μπορούσαν μέχρι πρότινος κατ'εξαίρεση να προβληθούν στην τακτική διαδικασία του πολυμελούς πρωτοδικείου και μετά την προθεσμία κατάθεσης των προτάσεων μέχρι και τη συζήτηση, μετατίθενται υποχρεωτικώς προς κρίση ενώπιον του δευτεροβαθμίου δικαστηρίου³⁸. Το πρωτοβάθμιο δικαστήριο θα είναι υποχρεωμένο σ'αυτή την περίπτωση να εκδώσει μία απόφαση εν γνώσει του αναντίστοιχη με τα ήδη προκύπτοντα πραγματικά δεδομένα. Έτσι π.χ. θα πρέπει να δεχθεί την αγωγή για την καταβολή απαιτήσεως ακόμη κι αν είναι βέβαιο ότι έχει χωρήσει εξόφλησή της μεταγενέστερη της κατάθεσης των προτάσεων και προηγηθείσα της συζήτησης ή της εξέτασης μαρτύρων, αποδεικνυόμενη ενδεχομένως και εγγράφως, ενώ δεν θα μπορεί να λάβει υπόψη του και μία προβαλλόμενη βραχυπρόθεσμη παραγραφή εν επιδικία, που συμπληρώθηκε κατά το χρονικό διάστημα μεταξύ της κατάθεσης των προτάσεων και της προθεσμίας για την προσθήκη- αντίκρουση, επίσης αποδεικνυόμενη εγγράφως. Οι σχετικές κρίσεις θα βαρύνουν το δευτεροβάθμιο δικαστήριο, εάν ο εναγόμενος προσφύγει σ'αυτό, το οποίο θα πρέπει να ασχοληθεί και πάλι με μία υπόθεση που θα είχε ήδη τερματισθεί. Με αυτό τον τρόπο, όπως ήδη επισημάνθηκε³⁹, επιβαρύνεται ο ήδη βεβαρημένος δικαιοδοτικός μηχανισμός με νέες δίκες και θυσιάζεται, στον βωμό της απόλυτης κι ανεξάρτητης συγκεντρώσεως όλων των ισχυρισμών μέχρι την κατάθεση των προτάσεων, η ορθή απονομή της δικαιοσύνης και η αρχή της οικονομίας της δίκης. Η μεταβολή είναι σημαντική και για ένα ακόμη λόγο: Υπό το καθεστώς των τροποποιήσεων που είχαν επέλθει στην πολιτική δικονομία με το ν. 2915/2001, ο οποίος καθιέρωσε τη μία και μοναδική συζήτηση της υποθέσεως και τη διεξαγωγή των αποδείξεων κατ'αυτήν, η πρακτική αξία των εξαιρέσεων στο αξίωμα του άνευ επικουρίας

³⁸ Ως προς την ενδεικνυόμενη διαδικασία προκειμένου να παρέχεται αποτελεσματικότερη δυνατότητα προβολής ισχυρισμών στον πρώτο βαθμό: βλ. Ορφανίδη, Η τακτική διαδικασία στην πρωτοβάθμια δίκη, στον τόμο «Η πολιτική Δίκη σε κρίσιμη καμπή», Επιστ. Συμπόσιο προς τιμήν του Καθηγ. Νικ. Νίκα, σελ. 29

³⁹ Βλ. Αρβανιτάκη, ό.π., σελ. 73

δικάζεσθαι είχε μειωθεί σημαντικά για τον πρώτο βαθμό, διότι δεν μεσολαβούσαν κατ'αυτόν μεγάλα χρονικά διαστήματα εκδίκασης της υπόθεσης, όπως συνέβαινε παλαιότερα με την πρώτη και δεύτερη συζήτηση της αγωγής, και η σημασία αυτών των εξαιρέσεων αναδεικνυόταν κυρίως στον δεύτερο βαθμό⁴⁰. Σήμερα όμως, ενόψει του ότι οι τυχόν μαρτυρικές καταθέσεις μετατίθενται σε χρόνο μετά τη συζήτηση και η διάρκεια της εξέλιξης της δίκης μέχρι την έκδοση οριστικής απόφασης συχνά θα επιμηκύνεται, η σημασία της διατήρησης του άρθρου 269 με ενδεχόμενη δυνατότητα προβολής των νέων προνομιακών ισχυρισμών κατά την θεωρούμενη ως επαναλαμβανόμενη συζήτηση θα ήταν καθοριστική⁴¹.

Σαφώς μικρότερης πρακτικής σημασίας ζητήματα είναι ακόμη τα εξής: Η αναφορά στις οριζόμενες με το νέο άρθρο 527 εξαιρέσεις και της κατηγορίας των πραγματικών ισχυρισμών που λαμβάνονται υπόψη και αυτεπαγγέλτως, παρότι αποτελεί επανάληψη της οριζόμενης στο καταργηθέν άρθρο 269 παρ. 1 περιπτώσεως, δεν φαίνεται να έχει ουσιαστική σημασία, διότι αν ο σχετικός ισχυρισμός λαμβάνεται ούτως ή άλλως αυτεπαγγέλτως υπόψη, ανεξαρτήτως της διαδικαστικής συμπεριφοράς των διαδίκων, ο αποκλεισμός της εμπρόθεσμης προβολής του, φαίνεται να στερείται νοήματος. Περαιτέρω, ένας οψιγενής ισχυρισμός, που γεννήθηκε μετά τον χρόνο κατάθεσης των προτάσεων πριν όμως από τον χρόνο της προθεσμίας προσθήκης-αντίκρουσης, ο οποίος μπορεί κατά το νέο άρθρο 237 παρ. 2 εδ. β, να προβληθεί παραδεκτώς με την προσθήκη αυτή προς απόκρουση των προτάσεων του αντιδίκου, θα μπορεί, έστω κι αν δεν προβλήθηκε με αυτήν, ενόψει της αδιάσπικτης διατύπωσης του άρθρου 527, να προβληθεί παραδεκτώς ενώπιον του δευτεροβαθμίου δικαστηρίου. Σ'αυτή την τελευταία περίπτωση φαίνεται να κάμπτεται αδικαιολογήτως το συγκεντρωτικό σύστημα. Σε κάθε περίπτωση, ως προς τους προνομιακούς εκφεύγοντες από το σύστημα συγκεντρώσεως ισχυρισμούς εξακολουθεί να ισχύει ο κανόνας ότι αυτοί δεν είναι δυνατό να προβληθούν στην κατ'έφεση δίκη οποτεδήποτε και δικονομικώς ανεξέλεγκτα, αλλά η εκφορά τους καθορίζεται από τους δικονομικούς κανόνες του δικαίου της εφέσεως. Έτσι ο προνομιακός (π.χ. οψιγενής) ισχυρισμός που προβάλλεται από τον εκκαλούντα-εναγόμενο και βάλλει κατά της ένδικης απαίτησης, εκτός κι αν πρόκειται για ισχυρισμό που λαμβάνεται υπόψη και αυτεπαγγέλτως από το δικαστήριο, πρέπει να προβληθεί με λόγο της έφεσης ή με δικόγραφο πρόσθετων λόγων εφέσεως (υπό τις σχετικές προϋποθέσεις) κατ'άρθρο 520 ΚΠολΔ και όχι για πρώτη φορά με τις προτάσεις επί της εφέσεώς του. Αυτό ισχύει πλέον και για υπόθεση εκδικαζόμενη κατά ειδική διαδικασία, διότι ούτε στις διαδικασίες αυτές προβλέπεται πια δυνατότητα ασκήσεως πρόσθετων λόγων εφέσεως με τις προτάσεις. Οι ανωτέρω προνομιακοί ισχυρισμοί μπορούν να προβληθούν

⁴⁰ βλ. Νίκα, Πολιτ.Δικονομία ΙΙΙ, Ένδικα Μέσα, σελ. 249

⁴¹ Ως προς τη λήψη υπόψη προνομιακού ισχυρισμού προβληθέντος κατά επαναλαμβανόμενη συζήτηση βλ: ΑΠ 458/2008 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ/ ως προς τη δυνατότητα αυτή, στηριζόμενη στην αρχή της οικονομίας της δίκης, επί οψιγενούς γεννηθέντος μεταξύ της αρχικής και της επαναλαμβανόμενης συζήτησης ισχυρισμού, παρότι μοναδικό αντικείμενο της τελευταίας αποτελούν, κατά τη διάταξη του 254 ΚΠολΔ, τα ειδικά θέματα που αναφέρονται στην απόφαση περί επανάληψης και η απόδειξή τους με συγκεκριμένα διαταχθέντα αποδεικτικά μέσα βλ. Κατσιρούμπα στον τόμο «Ο ΚΠολΔ μετά το ν. 2915/2001» (2002) σελ. 28, Μακρίδου Η επανάληψη της συζητήσεως κατ'άρθρο 254 ΚΠολΔ ΕλλΔνη 2005.1306 επ. (1312- 1313)

παραδεκτώσ με τις προτάσεις και να ερευνηθούν από το δευτεροβάθμιο δικαστήριο μόνον αν η απόφαση εξαφανισθεί για άλλο λόγο και η υπόθεση επανεκδικάζεται εξ υπαρχής, οπότε οι ισχυρισμοί αυτοί μπορούν να λειτουργήσουν ως ένσταση καταλυτική της ένδικης αξιώσεως⁴².

Ένα περαιτέρω πρόβλημα που ενδέχεται να δημιουργηθεί εντονότερα απ'όσο μέχρι σήμερα κατά τη δευτεροβάθμια δίκη, λόγω της συγκεντρώσεως σ' αυτήν πλέον όλων των προνομιακών ισχυρισμών, αφορά τις δίκες που είχαν διεξαχθεί στον πρώτο βαθμό αντιμωλία των διαδίκων. Η συζήτηση της εφέσεως σ'αυτή την περίπτωση δεν είναι υποχρεωτικώς προφορική (άρθ. 524 παρ. 2 εδ. 1). Έτσι, όταν θα προβάλλεται προνομιακός ισχυρισμός, μη αποδεικνυόμενος εγγράφως ή με ομολογία, από τον αντίδικο διαδίκου ή και από διάδικο που παρίσταται δια της δηλώσεως του άρθρου 242 παρ. 2 ΚΠολΔ, θα οδηγείται αναγκάως συχνότερα το δικαστήριο σε επανάληψη της συζητήσεως, προκειμένου να παρασχεθεί η δυνατότητα πλήρους διερεύνησής του με την εξέταση μαρτύρων ή και την εξέταση διαδίκων⁴³.

8) Ο διαφορετικός τρόπος της εξέλιξης της διαδικασίας όταν ο εκκαλών δικάσθηκε ερήμην στον πρώτο βαθμό

Μέχρι πρόσφατα, εάν απόφαση είχε εκδοθεί ερήμην του εκκαλούντος στον πρώτο βαθμό δικαιοδοσίας από πολυμελές πρωτοδικείο που δίκασε κατά την τακτική διαδικασία, στον δεύτερο βαθμό ακολουθείτο ο ίδιος τρόπος εκδίκασης της διαφοράς, επιβαλλόταν δηλαδή η ίδια ακολουθία διαδοχικών διαδικαστικών πράξεων, που τηρείτο και στο πρωτοβάθμιο δικαστήριο. Σ' αυτή την περίπτωση θα έπρεπε και ενώπιον του εφετείου να προκατατεθούν προτάσεις είκοσι ημέρες πριν τη δικάσιμο και εφαρμόζονταν όλες οι διατάξεις του προϊσχύσαντος άρθρου 270 (παλαιό άρθ. 524 παρ. 2). Και αν όμως είχε ακολουθηθεί η διαφορετική διαδικασία της τακτικής του μονομελούς ή του ειρηνοδικείου ή και ειδική διαδικασία, οπότε δεν απαιτείτο στον πρώτο βαθμό η προκατάθεση προτάσεων, όμοια διαδικασία επιβαλλόταν και στον δεύτερο βαθμό δικαιοδοσίας. Αποτέλεσμα αυτών των ρυθμίσεων ήταν να εκδικάζεται η υπόθεση από το δευτεροβάθμιο δικαστήριο, όταν αυτό λειτουργεί τελικώς ως πρωτοβάθμιο διότι είναι υποχρεωτική η εξαφάνιση της εκκαλουμένης λόγω ασκήσεως εφέσεως που λειτουργεί ως ανατιολόγητη ανακοπή ερημοδικίας, με τα ίδια διαδικαστικά εχέγγυα με τα οποία θα δίκασε και το πρωτοβάθμιο δικαστήριο. Με το καθιερούμενο νέο σύστημα αυτή η βασική επιλογή εγκαταλείπεται πλήρως. Ανεξαρτήτως της διαδικασίας του ακολουθήθηκε στο πρωτοβάθμιο δικαστήριο, η οποία χαρακτηρίζεται από άκρα τυπικότητα για όλες τις υποθέσεις τις υπαγόμενες στην τακτική διαδικασία, ακόμη κι αν αυτές δικάζονται από το ειρηνοδικείο ή το μονομελές πρωτοδικείο, η διαδικασία στο δευτεροβάθμιο δικαστήριο, που θα εξαφανίσει υποχρεωτικώς την

⁴² βλ. ΑΠ 524/2015, 458/2008 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, Αρβανιτάκη ό.π. σελ. 75

⁴³ ενόψει και του ότι διαφορετικά δεν θα παρέχεται στον παριστάμενο δια δηλώσεως διάδικο, που δεν κλητεύθηκε, ούτε κλήτευσε για τη διεξαγωγή αποδείξεων, δυνατότητα ανταποδείξεως στην περίπτωση που ο αντίδικός του προτίθεται να εξετάσει μάρτυρα

εκκαλουμένη λόγω της ερημοδικίας του εκκαλούντος στον πρώτο βαθμό, καταστρώνεται ουσιαστικά κατά το γενικό πρότυπο της διαδικασίας της ακολουθούμενης από τα πρωτοβάθμια δικαστήρια στις ειδικές διαδικασίες. Η διάσπαση αυτή της διαδικασίας μεταξύ δεύτερου και πρώτου βαθμού στις παραπάνω περιπτώσεις, κατά τις οποίες το δευτεροβάθμιο δικαστήριο δικάζει με διαφορετική διαδικασία και υπό διαφορετικούς όρους την ίδια υπόθεση ως πρωτοβάθμιο δικαστήριο βάσει νέων παραδεκτών προβαλλόμενων το πρώτον ενώπιόν του πραγματικών ισχυρισμών και νέου, το πρώτον παρουσιαζόμενου, αποδεικτικού υλικού, δημιουργεί οπωσδήποτε προβληματισμούς ως προς τη δογματική ορθότητα της σχετικής επιλογής.

9) Επίλογος

Όπως καθίσταται αντιληπτό από όλες τις προπαρατιθέμενες σκέψεις, ενώ οι τροποποιήσεις στο αναφερόμενο στην έφεση κεφάλαιο του ΚΠολΔ δεν φαίνονται εκτεταμένες, αυτές, σε συνδυασμό και με τις επιπτώσεις που θα έχει στο δικονομικό δίκαιο της εφέσεως το σύνολο των τροποποιήσεων που επήλθαν, θα επηρεάσουν σε αρκετά σοβαρό βαθμό τη διαδικασία στο δεύτερο βαθμό δικαιοδοσίας και θα δημιουργήσουν νέα προβλήματα, που θα κληθούν και πάλι να επιλύσουν οι εφαρμοστές του δικαίου.